

อุดมศึกษาไทยในอนาคต*

เกษม วัฒนชัย**

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย ได้เรียนให้ผู้เข้ารับฟังการบรรยายว่า เรื่องที่จะบรรยายมี 3 เรื่อง ดังต่อไปนี้

เรื่องที่ 1 การก่อตั้งมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร ทั้งนี้ เพื่อบอกเล่าแก่สมาชิกใหม่ของมหาวิทยาลัย

เรื่องที่ 2 สถานการณ์ในโลกที่มีปัจจัยต่าง ๆ มากกระทบอุดมศึกษาไทย และกระทบต่อมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติอย่างไร

เรื่องที่ 3 อุดมศึกษาไทยที่กำลังเปลี่ยนแปลง และเราจะต้องเอาปัจจัยเหล่านั้นมากำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์หลักของมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ เพื่อกำหนดปัจจุบันและอนาคตของมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติอย่างไร

ตามประวัติศาสตร์ พระพุทธศาสนาได้อุบัติขึ้นในโลก ประมาณ 2,500 ปี แบ่งเป็นสายมหายาน (ที่ขึ้นไปทางเหนือ) และสายหินยาน (ที่ลงไปทางใต้ ได้แก่ ลังกา พม่า พุกาม ไทย เขมร ลาว) แนวปฏิบัติหลัก ๆ ไม่มีอะไรแตกต่างมากนัก นอกจากจุดเน้นทางสายมหายานจะเน้นเรื่องจิตโพธิสัตว์ เป็นจิตที่เป็นจิตเมตตา คือ การที่จะบรรลุโพธิสัตว์ในชาตินี้ได้ เราจะต้องแผ่ความเมตตาไปยังทุกผู้ทุกนาม ไม่ว่าจะเป็น คน

สัตว์ ต้นไม้ และสิ่งต่าง ๆ เป็นการไม่เบียดเบียน ในขณะที่เดียวกัน ถ้าช่วยได้ก็จะช่วย อันนี้เป็นแนวคิดของ “มหายาน”

หินยานก็มีแนวคิด ในเรื่องของพรหม-วิหารธรรม จุดเน้นก็จะเป็นเรื่องของการที่ยกจิตให้จิตพ้นจากอตตตา พ้นจากกิเลส พ้นจากตัณหา ซึ่งเป็นเรื่องที่ดี จุดเน้นที่ออกมาทำให้ปรากฏการณ์ไม่เหมือนกัน แต่เป้าหมายสุดท้ายก็คล้าย ๆ กัน ในที่นี้อาจจะดึงมาที่จิตโพธิสัตว์ หรือจิตที่พร้อมจะช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งบุคคลหรือพระสงฆ์ที่แสดงได้ชัดเจนที่สุด และได้เป็นตัวอย่างมา 900 กว่าปี ก็คือ พระสงฆ์รูปหนึ่ง ที่ชื่อว่า “ได้ฮอง” คำว่า “กง” แปลว่า “ปู” (หลวงปู่) ดังนั้น คนจีนจะเรียกว่า “ได้ฮองกง” ประวัติของหลวงปู่ได้ฮองกง ท่านเป็นนายอำเภอ เมื่อบริหารบ้านเมืองรู้สึกว่ามีควมวุ่นวาย จึงบวชเพื่อหาความสงบในพระพุทธศาสนา แล้วบรรลุจิตโพธิสัตว์ จึงได้ใช้จิตโพธิสัตว์นี้ไปช่วยเหลือผู้ที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ เช่น คนตาย โดยปฏิบัติต่อศพคนตายอย่างมีเกียรติ จึงเกิดกระบวนการในการเก็บศพและให้เกียรติศพ ซึ่งได้กระจายไปยังจินตอนใต้และในประเทศต่าง ๆ ที่คนจีนไปอาศัยอยู่

ในสมัยช่วงรัชกาลที่ 5-6 ทุกครั้งที่มิโรคระบาด ก็จะมีกระบวนการของมูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง

* เรียบเรียงจากการบรรยายเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2551 ณ ห้องบรรยายพิเศษ 1 (2-315) อาคารเรียน ชั้น 3 มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

**ฯพณฯ องคมนตรี ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์

ซึ่งได้รับอิทธิพลของไต้ฮงกงเข้ามา ที่เราเห็นตั้งแต่ การใช้รถลากจนได้พัฒนามาเป็นกระบวนการของ EMS คือ “Emergency Medical Service” ซึ่งเป็นตัวอย่างให้กับหลาย ๆ มูลนิธิที่เกิดขึ้นทั่วประเทศไทย ในสมัยที่คนจีนได้เข้ามาเมืองไทย หลาย ๆ ระลอก ระลอกหนึ่งในช่วงสมัยรัชกาลที่ 3 และรัชกาลที่ 5 ซึ่งพระองค์ท่านได้เปิดประเทศค่อนข้างมาก และในช่วงนั้นมีคนจีนครอบครัวหนึ่งได้นำรูปปั้นเป็นไม้ของไต้ฮงกงมาไว้ในบ้าน เมื่อชาวบ้านรู้จักขอกราบไหว้ด้วย ในที่สุดก็เชิญมาไว้นอกบ้านเพื่อให้อื่น ๆ ได้กราบไหว้ ซึ่งปัจจุบันตั้งอยู่ที่ห้าแยกพลับพลาไชยเป็นศาลไต้ฮงกง (ส่วนสุสานที่ฝังศพอยู่ที่ประเทศจีน)

กระบวนการจิตโพธิสัตว์ของไต้ฮงกง ทำให้เกิดมูลนิธิคล้าย ๆ ป่อเต็กตึ้ง ใน Southern China เป็นหลาย ๆ ร้อยมูลนิธิ นอกจากนั้นยังมีมูลนิธิต่างประเทศ (Oversea) อีกมากมาย ไม่เพียงเฉพาะมูลนิธิป่อเต็กตึ้งในเมืองไทย ซึ่งผู้บริหารของโรงพยาบาลหัวเฉียว มูลนิธิ และมหาวิทยาลัย ได้ยึดเอาอุดมการณ์ของไต้ฮงกง หรือจิตโพธิสัตว์ มาเป็นปณิธานขององค์กรนี้ ซึ่งจะทำให้การเดินทางไปข้างหน้าเป็นไปในเส้นทางของอุดมการณ์เดียวกัน ในช่วงหลังคนจีนที่อพยพมาอยู่ในประเทศไทยกลุ่มหนึ่งยังมองเห็นโรคระบาด เห็นคนตายอยู่กลางถนน จึงรวมตัวกันเป็นมูลนิธิขึ้นมา ใช้ชื่อว่า “มูลนิธิป่อเต็กตึ้ง” จึงเรียกได้ว่าเป็นมูลนิธิต้นแบบของมูลนิธิอื่น ๆ ในจังหวัดต่าง ๆ ในประเทศไทย ที่คอยช่วยเหลือ ผู้อื่นที่ไม่สามารถช่วยตัวเองได้

นอกจากทำเรื่องเก็บศพแล้วก็ช่วยด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น ดูแลพวกอพยพใหม่ ๆ ที่ไม่สามารถพูดภาษาไทยได้ โดยเฉพาะสตรีจีนที่ตั้งครรภ์จะไปคลอดในโรงพยาบาลไทยก็พูดไม่รู้เรื่อง ในที่สุด

ก็จัดตั้งสถานีนอนามัย เป็นต้นแบบของโรงพยาบาลหัวเฉียวในปัจจุบัน โรงพยาบาลหัวเฉียวเริ่มต้นมาจากสถานีนอนามัย มีแพทย์จีน พยาบาลจีน ซึ่งได้รับการศึกษาทางตะวันตก (เป็นหมอที่มีความรู้ทางตะวันตก) และให้บริการฟรี ดังนั้นหนี้บุญคุณนี้จึงอยู่ในจิตใจของบรรพบุรุษของคนไทยเชื้อสายจีนอย่างมาก กลายเป็นอุดมการณ์ร่วมที่เป็นสากล โดยเฉพาะการจะให้บริการเพื่อนมนุษย์ ต้องทำด้วยจิตใจที่อ่อนน้อมถ่อมตน เป็นจิตใจที่บริสุทธิ์ จิตใจที่ตัดความเห็นแก่ตัวให้เหลือน้อยที่สุด จึงจะให้บริการที่ดีที่สุดได้ เป็นบริการที่ให้ความสุข ไม่มีการแบ่งแยกว่าพวกใคร ดังนั้นอุดมการณ์นี้จะทำให้การบริหารจัดการสมัยใหม่มีคุณค่า เป็นเรื่องของ Value ไม่ใช่เรื่องของ Price ฉะนั้นระบบต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาทั้งพระพุทธศาสนา เรื่องของมหายาน เรื่องจิตโพธิสัตว์ เรื่องของมูลนิธิป่อเต็กตึ้ง และกิจกรรมต่าง ๆ ที่มูลนิธิป่อเต็กตึ้งได้พัฒนา ก็วางอยู่บนฐานที่ว่า “เราต้องช่วยกันและกัน” มนุษย์ต้องช่วยกันและกัน ซึ่งเป็นฐานที่สำคัญ หลังจากที่ตั้งเป็นสถานพยาบาลผดุงครรภ์ แล้วต่อมาได้ตั้งเป็นโรงพยาบาลและให้ชื่อว่า “โรงพยาบาลหัวเฉียว” เมื่อมีโรงพยาบาลขึ้นมาก็มีความจำเป็นต้องใช้พยาบาล ซึ่งพยาบาลสมัยนั้นมีน้อยมาก จึงจำเป็นต้องตั้งวิทยาลัยพยาบาล โดยแพทย์หญิงกรรณิการ์ ต้นประเสริฐ ซึ่งเป็นทั้งผู้อำนวยการโรงพยาบาลหัวเฉียวและเป็นผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลคนแรก ขณะนั้นได้เปิดสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ และหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ และได้พัฒนาจนกลายเป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับทั่วประเทศ บัณฑิตที่จบหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์จากมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ สามารถแข่งขันได้กับหลักสูตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

หลักสูตรพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ สามารถโดดเด่นมาได้ ก็ด้วยอุดมการณ์ที่พูดถึงจิตใจ จึงขอฝากผู้บริหารคณะพยาบาลศาสตร์ให้ดึงเอาสิ่งดี ๆ ในอดีตมาใช้สำหรับวางอนาคต สิ่งนั้นนอกเหนือจากการสอบใบประกอบอาชีพได้แล้ว ทำอย่างไรจะทำให้บัณฑิตพยาบาลของเราเป็นที่ยอมรับและกล่าวขวัญของคนทั่วไปได้ โดยสร้างบัณฑิตให้มีจิตใจที่เรียกว่า **“จิตอาสา”** ซึ่งขอยกตัวอย่างจากโรงพยาบาลฉือจี้ประเทศไต้หวัน ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มอาสาที่มาช่วยงานพยาบาลด้วย จิตใจที่อยากจะช่วยผู้อื่น สิ่งที่จะพุงให้กระบวนการนี้อยู่ได้ คือจะต้องสร้างกลุ่มที่มีจิตอาสาเหมือนกัน มาทำงานเพื่อคนอื่นแล้วมีความสุขโดยไม่หวังค่าตอบแทน

ความสุขมีอยู่ด้วยกัน 3 อย่าง คือ

1. สุขในการให้
2. สุขที่มีความพอเพียง
3. สุขที่มีความอึดมอกอึดใจ

ความสุขอีกด้านหนึ่งทางโลก คือ สุขที่ต้องใช้วัตถุมาบำเรอ เรียกว่า **“วัตถุนิยม”** แต่กลุ่มที่กล่าวถึง 3 ประการข้างต้น เป็นกลุ่มสุขนิยมที่ไม่ต้องใช้วัตถุ ดังเช่น โรงพยาบาลฉือจี้ มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง ได้ฮ่องกง จนกระทั่งพระพุทธเจ้า ซึ่งต่างก็มีจิตที่จะอยากจะช่วยเหลือผู้อื่น ถ้าเราแปลงอุดมการณ์นี้ให้ไปอยู่ในบัณฑิตทุกสาขาวิชา (เดิมเริ่มจากพยาบาลศาสตร์กับสังคมสงเคราะห์ศาสตร์) นอกจากเราจะให้ความรู้ทางโลกแล้ว ก็ควรจะดึงเอาสิ่งที่เป็นของดีของเรา ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์ในโลกนี้ต้องการมาก คือ ดึงเขาออกมาจากวัตถุนิยม มาทำให้เขามีความสุขได้ คือสุขในการให้ สุขที่มีความพอเพียงตามอัตภาพของแต่ละคน สุขที่ได้อึดมอกอึดใจได้ทำสิ่งดี ๆ งาม ๆ สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่อยาก

จะฝากไว้กับพวกเรา ปัจจัยอะไรที่จะทำให้นักศึกษาอยากจะมาเรียนหรือไม่อยากมาเรียนที่มหาวิทยาลัย เป็นปัจจัยที่มีคุณค่ามหาศาล สิ่งที่ยากฝากไว้สำหรับกำหนด Position ของมหาวิทยาลัย คือ สิ่งดีงามของ **“รากเหง้า”** อันได้แก่ จิตอาสา โดยที่แห่งอื่นไม่มี จะทำให้มหาวิทยาลัย Standout (โดดเด่น) ออกมา ก่อนจะพูดถึงมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ จะขอพูดถึงผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ ดังพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ตรัสไว้ในปี พ.ศ. 2521 ความว่า

“วิถีทางดำเนินของบ้านเมืองและประชาชน โดยทั่วไปมีความเปลี่ยนแปลงมาตลอด เนื่องจากความวิปริตผันแปรของวิถีแห่งเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และอื่น ๆ ของโลก ยากยิ่งที่เราจะหลีกเลี่ยงให้พ้นได้ จึงต้องระมัดระวัง ประคับประคองตัวเรามากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องการเป็นอยู่โดยประหยัด เพื่อที่จะอยู่ให้รอดและก้าวหน้าต่อไปโดยสวัสดิ์” พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เตือนเรื่องนี้ไว้เมื่อ 30 ปีที่แล้ว ว่า **“วิถีทางดำเนินของบ้านเมืองและประชาชนไทย โดยทั่วไปมีความเปลี่ยนแปลงมาโดยตลอด”** ประโยคนี้นี้หมายความว่า ประเทศไทยและคนไทย ได้พบกับการเปลี่ยนแปลงมาตลอดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่พระองค์ท่านรับสั่งว่า เนื่องมาจากความวิปริตผันแปรของวิถีเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และอื่น ๆ ของโลก ประโยคที่ 2 คือ **กระแสโลกาภิวัตน์** ซึ่งหมายถึง ความผันแปรของวิถีแห่ง เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และอื่น ๆ ของโลก ยากยิ่งที่เราจะหลีกเลี่ยงให้พ้นได้ **“เรา”** ในที่นี้ คือ ประเทศไทยและคนไทย จึงต้องระมัดระวังประคับประคองตัวเราให้มากขึ้น เมื่อหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็ต้องรู้ให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ซึ่งจะมีผลกระทบอย่างไร

ต่อเรา ซึ่งข้อมูลตรงนี้ สำหรับมหาวิทยาลัย คือ ขณะนั้นนอกมหาวิทยาลัย เกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ทุกวัน และมากกระทบมหาวิทยาลัย เราต้องไม่ทะเลาะกัน แล้วต้องรวมพลังเพื่อสู้กับการเปลี่ยนแปลง ต้องมองเรื่องใหญ่ มองเรื่องการเปลี่ยนแปลงทั่วโลก ทั่วประเทศว่ามากกระทบกับเราอย่างไร มองว่าเราจะทำงานตามอุดมการณ์อย่างไรให้ผู้ที่เขาอยากได้ประโยชน์จากเราได้รับเต็มที่ยังไง ซึ่งขอฝากไว้ 2 ประการคือ 1 เรื่องอุดมการณ์ 2 เรื่องการเปลี่ยนแปลง ขณะนี้มหาวิทยาลัย ต้องระมัดระวังระดับประคองตัวให้มากขึ้น ถ้าจะพูดถึงความเป็นอยู่ของประชาชน พระองค์ท่านแนะนำให้ประหยัด เพื่อจะได้อยู่รอดและก้าวต่อไปได้โดยสวัสดิ์

ในที่นี้ขอเสนอ 4 เรื่องสั้น ๆ เพื่อที่จะจัดการกับความเปลี่ยนแปลง ดังต่อไปนี้

1. ทุกสิ่งทุกอย่างมีการเปลี่ยนแปลงเป็นปฐมบท ประเทศไทยเปลี่ยนแปลง อุดมศึกษาไทยเปลี่ยนแปลง มหาวิทยาลัยเปลี่ยนแปลง มูลนิธิป่อเต็กตึ๊งเปลี่ยนแปลง ไม่มีอะไรที่หยุดนิ่งอยู่กับที่ (การเปลี่ยนแปลงมีทั้งนโยบาย หลักปฏิบัติ การเรียนการสอน หลักสูตร ตำรา)

2. การเปลี่ยนแปลงเกิดจากเหตุปัจจัย ซึ่งเป็นเหตุปัจจัยทั้งภายในและภายนอก ปัจจัยที่ควบคุมได้และปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้ ทำให้เราต้องมาวิเคราะห์เหตุแห่งการเปลี่ยนแปลง เพื่อจะจัดการกับเหตุให้ได้ โดยที่เราต้องวิเคราะห์ให้เป็น เช่น ทำไม นักศึกษามาเรียนในหลักสูตรที่เราเปิดสอนลดลง นั่นคือ การเปลี่ยนแปลง เหตุปัจจัยอะไรที่ทำให้ลดลง เราต้องพูดความจริง แล้วเราจะควบคุมเหตุปัจจัยที่ทำให้ลดลงได้หรือไม่ หรือเราไม่สามารถควบคุมได้ เหตุปัจจัยที่เราคิดว่าควบคุมไม่ได้ ขอให้คิดหลาย ๆ ครั้ง

และเปลี่ยนจากคิดว่าควบคุมไม่ได้ เป็นสามารถควบคุมได้ ถ้าเราทำอย่างนั้นได้ก็จะไม่เผชิญกับวิกฤต “วิกฤต” คือ จุดแห่งการเปลี่ยนแปลงที่ถ้าไม่แก้ไข โดยเร็วจะเกิดความเสียหาย หรือทำให้องค์กรหรือสิ่งมีชีวิตนั้นไม่สามารถยืนต่อไปได้ (Critical point) คือ จุดแห่งการเปลี่ยนแปลงที่มันทำความเสียหาย จนกระทั่งถ้าไม่รีบแก้ไขจะอยู่ไม่ได้แล้ว คำถามคือ ขณะนี้มีหลักสูตรไหนบ้างที่กำลังวิกฤต ถ้าวิกฤตต้องหาเหตุปัจจัยและพยายาม แก้ไขให้ได้

3. ทำอย่างไรจึงจะรู้ว่าวิกฤตหรือไม่ เมื่อ 100 ปีที่แล้วมีนักปราชญ์ฝรั่งคนหนึ่งบอกว่า ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงเป็นวงจร มีขึ้นและลง เราต้องรู้ว่า เรากำลังอยู่ในขาขึ้นหรือขาลง ถ้าเราบอกว่า หลักสูตรของเรารับ 200 คน ก็มีนักศึกษาเข้ามาเรียน 200 คนทุกปี แต่ถ้าเราไม่มี Monitoring System ที่ดี นักศึกษา 200 คน ในวันนี้จะเป็นเด็กเก่งเหมือน 5 ปี/10 ปีที่แล้ว หรือกำลังแยกลง เพราะฉะนั้น Monitoring System (MIS) ที่เราลงทุนต้องลงลึกถึงงานหลักของทุกคน ขอยกตัวอย่างหลักสูตรทางด้าน การบริหาร ทางการบริหาร ยกตัวอย่างทางด้าน การบริหารองค์กร โดยดูว่าค่าน้ำประปาต่อเดือน เทียบกันระหว่างปี ย้อนไป 5 ปี สามารถ ดูว่ามี Monitoring System หรือไม่ หรืออยู่ในระหว่างขาขึ้นหรือขาลง ดังนั้นเรื่อง Monitoring System สำคัญมาก

4. เมื่อประมาณ 30 ปีที่แล้ว มีนักการตลาดคนหนึ่งบอกว่า ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ในวันนี้ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าตรงไหนของโลกก็ตาม ไปกระทบที่อื่นกว้างขวาง รวดเร็ว และรุนแรงมาก ในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงบอกว่า กระทบทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ไม่ได้กระทบเพียงมิติใดมิติหนึ่งแต่กระทบทุกมิติ

แนวโน้มโลก

ตั้งแต่สงครามเย็นเลิกไป ตั้งแต่ปี 1990 ก่อนหน้านั้นมีนักคิดกลุ่มหนึ่ง คาดหมายไว้ว่า โลก จะพบกับแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงใหญ่ ๆ อยู่ 8 เรื่องด้วยกัน คือ

1. ระบบการเมืองใหม่ ซึ่งในวันนี้จะพูด ถึง 4 ใหม่ 3 เก่า คือ สหรัฐฯ ยุโรป และญี่ปุ่น 4 ใหม่ คือ บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน ทั้ง 4 ประเทศกำลังมีบทบาททางเศรษฐกิจ การเมือง ความมั่นคงทางโลก (ในสูตรสมการต่าง ๆ เรา จะทั้ง 3+4 นี้ไม่ได้) คิดว่าการวางแผนอุดมศึกษา ของประเทศไทยก็ทั้งตรงนี้ไม่ได้ ควรจะศึกษาทั้ง 7 ประเทศนี้ ประเทศจีน เมื่อปีที่แล้วมีเด็กจบ High School 9 ล้านคนมีมหาวิทยาลัยรองรับ 5 ล้านกว่าคน ไม่มีที่เรียนอีก 3 ล้านกว่าคน ถ้า ใครรวยหรือเก่งก็ไปศึกษาต่อที่อเมริกา ยุโรป หรือ ญี่ปุ่น ใครที่ไม่ค่อยมีเงินแต่อยากจบมหาวิทยาลัย ก็จะไปเรียนทางสิงคโปร์หรือไทย กว่า 70% ของนักเรียนต่างประเทศญี่ปุ่น เป็นนักเรียนจากจีน และเกาหลีใต้ ขณะนี้อุดมศึกษาญี่ปุ่นกำลังแย้ โดยสิ้นเชิงวิเคราะห์ถึงปัจจัยหลัก 3 ปัจจัย คือ

(1) มีนักเรียนเข้ามหาวิทยาลัยน้อยลงทุกปี สาเหตุจากปัจจัย 2-3 ประการ คือ Population Declay เกิดน้อย ก็ทำให้นักเรียนเข้ามหาวิทยาลัย น้อยลง แต่มหาวิทยาลัยเปิดรับไว้มาก ทำให้มี มหาวิทยาลัย 40% รับไม่เต็มโควตาที่ต้องการจะรับ ซึ่งในประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน มีมหาวิทยาลัย ที่รับไม่เต็มความต้องการอยู่มากมายทั่วประเทศ ทำให้เงินรายได้ของมหาวิทยาลัยน้อยลง ผู้บริหาร มหาวิทยาลัยก็ต้องเปลี่ยนนโยบายการรับนักศึกษา เป็นวิธีการรับที่ง่ายขึ้น

(2) หลักสูตรญี่ปุ่นเป็นหลักสูตรโบราณ ที่ไม่ยอมเปลี่ยน

(3) การบริหารจัดการของมหาวิทยาลัย ญี่ปุ่นเป็นแบบโบราณ

ซึ่งขณะนี้ในญี่ปุ่นมีการยุบรวมมหาวิทยาลัย ตามเมืองต่าง ๆ พยายามลด Management Course แต่เมื่อพูดถึงทรัพย์สินทางปัญญาที่ จัดทะเบียน จะเห็นว่า จีนกับเกาหลีใต้ ตามมา ติด ๆ โดยเดิม สหรัฐอเมริกาเป็นอันดับหนึ่ง ญี่ปุ่น เป็นอันดับสอง และประเทศทางยุโรป ขณะนี้จีน เป็นอันดับสาม อันดับสี่คือเกาหลีใต้ (การจดลิขสิทธิ์ กับ UN ปี 2007)

ดังนั้นจะเห็นว่า ระบบการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา ได้มีการเปลี่ยนรูปแบบใหม่ จึงอยาก จะให้พวกเรา โดยเฉพาะท่านผู้บริหารที่จะไปทำ ความสัมพันธ์กับมหาวิทยาลัยต่างประเทศ ได้รับรู้ เรื่องนี้ไว้ด้วย เพราะโครงสร้างเปลี่ยนไป เมื่อปีที่แล้ว มีการจัดมหาวิทยาลัย Top one-hundred ซึ่ง 30 กว่า มหาวิทยาลัยเป็นของสหรัฐอเมริกา 19 มหาวิทยาลัย เป็นของอังกฤษ และ 4 มหาวิทยาลัยเป็นของญี่ปุ่น ซึ่งอันดับที่หนึ่งของญี่ปุ่น (Tokyo University) ยัง เป็นรองประเทศจีน (Beijing University) จะเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ จะกระทบกับมหาวิทยาลัย ของเรา โดยเราจะต้องเลือกร่วมสัมพันธ์กับมหาวิทยาลัย ที่เข้มแข็ง

2. ระบบความมั่นคงปลอดภัย
3. ระบบการค้า
4. ระบบการขนส่ง
5. ความรู้ใหม่ เทคโนโลยีใหม่
6. การครอบงำทางภาษาวัฒนธรรม
7. การก่อการร้าย

8. โรคใหม่ ๆ โดยเฉพาะไวรัสจากสัตว์

9. พลังงานขาดแคลน

เรื่องต่อไปนี้เป็นเรื่องใหญ่ที่จะมากระทบกับไทย คือ พลังงานขาดแคลน โดยเฉพาะทางด้าน Fossil energy นอกจากพวกดิน โขลา และ นิวเคลียร์ แล้วอีกสิ่งหนึ่งคือ พลังงานที่ได้จากเกษตรกรรม จะเป็น Biofuels ทั้ง แก๊สโซฮอล์ ไบโอดีเซล ก๊าซ ซึ่งเหล่านี้จะมากกระทบโดยตรงทั้งหมดนี้เป็นเพราะทฤษฎีเหล่านี้คือ

F1 - Human Food

F2 - Animal Feed

F3 - Biofuels

และกระทบกับมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติโดยตรงที่มีที่ตั้งอยู่ทางไกล ซึ่งขณะนี้ราคาน้ำมันอยู่ที่ลิตรละ 30 กว่าบาท ทำให้ผู้บริหารต้องคิดแล้วว่า จะปรับสมดุลตรงไหน (ราคาน้ำมัน (Gasoline) จะไม่มีวันลดลง) ดังนั้นเราต้องหาวิธีปรับสมดุลใหม่

10. ภาวะโลกร้อน เกิดจากหลายอย่าง แก๊ส คาร์บอนไดออกไซด์ นิเทน และอื่น ๆ ด้วย

(1) ปริมาณ CO_2 ในอากาศ

- ก่อนปฏิวัติอุตสาหกรรม มีปริมาณ CO_2 ในอากาศ 280 ppm.

- ปัจจุบัน มีปริมาณ CO_2 ในอากาศ 380 ppm.

- จุดวิกฤตในอีก 35 ปี มีปริมาณ CO_2 ในอากาศ 450 ppm. (ปริมาณเพิ่มปีละ 2 ppm)

(2) โลกร้อนอย่างต่อเนื่อง

ผลกระทบจากภาวะโลกร้อน

1. การละลายของหิมะ/น้ำแข็ง

2. ระดับน้ำในมหาสมุทรเพิ่มสูงขึ้น โดยดูดซับ $\text{CO}_2 + \text{H}_2\text{O} =$ คาร์บอนิกแอซิด ดังนั้นน้ำในมหาสมุทรจะมีค่า pH ลดลง พวกสาหร่าย แพลงก์ตอนจะถูกกระทบกระเทือน เมื่อต้นอาหารของ Food Chain ถูกกระทบกระเทือน ปลา สัตว์ต่าง ๆ ที่เป็นอาหารของคน ก็จะถูกกระทบกระเทือนด้วย

- น้ำในมหาสมุทรจะ Absorb (Heat) ความร้อนที่เกิดขึ้นมากมาย เมื่อน้ำถูกความร้อนจะขยายตัว จะทำให้ระดับน้ำในมหาสมุทรค่อย ๆ ขึ้น ที่สำคัญกว่านั้นคือ มี weaperlization (ไอน้ำ) เกิดขึ้นทั่วโลกอย่างมหาดศาล

3. ฝนตกแปรปรวน มีได้ฝุ่นรุนแรงขึ้น นอกจากนี้ได้ฝุ่นจะมากขึ้น และแรงขึ้นกว่าเดิม

4. ผลจาก Ocean Absorb Heat มีผลกระทบต่อพืช ต่อสัตว์ มนุษย์ สิ่งแวดล้อมจะแปรปรวน กระบวนการที่ทำให้ภาวะโลกร้อนจึงต้องให้ความสนใจ

5. สำหรับทางสุขภาพ จะเกิดผลระดับโลก 2 อย่าง คือ

ก. มีคนขาดอาหารประมาณ 1-2 พันล้านคน

ข. มีโรคที่แมลงเป็นพาหะมากขึ้น คือ ไข้มาลาเรีย และไข้เลือดออก

การเปลี่ยนแปลงทั้ง 10 หัวข้อมากกระทบกับทุกประเทศ รวมทั้งระบบต่าง ๆ ตลอดจนมากกระทบต่อมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

แนวโน้มการอุดมศึกษาไทย

1. การแข่งขันมากขึ้น

1.1 มหาวิทยาลัยของรัฐ หมายถึง มหาวิทยาลัยที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงอื่น ๆ ด้วย เนื่องจาก พ.ร.บ. การศึกษา

เปิดโอกาสให้กระทรวงอื่น ๆ ตั้งมหาวิทยาลัยได้ ไม่ว่าจะ
จะเป็นกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวง
วัฒนธรรมฯ โดยเฉพาะกระทรวงสาธารณสุข จะ
จัดตั้งมหาวิทยาลัยพระบรมราชชนก เพื่อผลิต
พยาบาล เมื่อปี 2550 ปรากฏว่ามีมหาวิทยาลัยของ
รัฐและวิเทศทั่วประเทศ ประมาณ 500 กว่าแห่ง

1.2 มหาวิทยาลัยเอกชน ซึ่งมีปริมาณ
เพิ่มตลอดเวลา

1.3 มหาวิทยาลัยนานาชาติ มีการ
ตั้งขึ้นและค่อนข้างจะชะลอลงบ้าง

2. จำนวนรับนักศึกษาเข้าในระดับ
ปริญญาตรี ที่มีจำนวนมากกว่านักเรียนที่จบมัธยม
ศึกษาตอนปลาย ตั้งแต่ปี 2549 จนถึงปี 2551
เป็นเวลา 3 ปีแล้ว ตั้งแต่มีอุดมศึกษาเกือบ
100 ปี จนถึงปี 2548 จำนวนรับเข้าศึกษาน้อย
กว่าผู้จบ ดังนั้นนักเรียนจึงต้องแข่งขันกันกวาดวิชา
เข้ามหาวิทยาลัย แต่ในปี 2549 เป็นครั้งแรกที่
เปลี่ยนจาก Supply driven เป็น Demand driven
ซึ่งปัจจุบัน มหาวิทยาลัยต้องเปลี่ยนหลักสูตรตาม
ความต้องการของนักศึกษา

เดิมมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
ซึ่งตั้งขึ้นมาด้วยเจตนาอุดมคติ อยากจะช่วยผู้ที่
ไม่มีที่เรียนนั้น ต้องหาวิธีว่าทำอะไรมหาวิทยาลัย
จึงจะตั้งหลักอยู่ได้ เพื่อดำเนินการไปตามอุดมการณ์
ซึ่งต้องเปลี่ยนวิธีคิดใหม่

3. คุณภาพต่ำ เมื่อมหาวิทยาลัยต้องรับ
นักศึกษาจำนวนมาก ทำให้คุณภาพต่ำ ยกเว้น
มหาวิทยาลัยที่มีบางสาขาต้องสอบ Professional
Licence มีการบังคับคุณภาพ มหาวิทยาลัยใน
ออสเตรเลียมีความเป็นห่วงมหาวิทยาลัยของเขา
ที่จะรับเด็กไทยเข้าศึกษาต่อ จึงแบ่งกลุ่มคุณภาพ
ของมหาวิทยาลัยเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มที่นักศึกษาจบแล้ว สามารถทำงาน
ในบริษัทของออสเตรเลีย และเรียนต่อปริญญาโท
ก็ได้

2. กลุ่มที่นักศึกษาจบจากมหาวิทยาลัย
ที่มีคุณภาพกลาง ๆ

3. กลุ่มที่นักศึกษาจบจากมหาวิทยาลัย
ไทยที่มีคุณภาพต่ำ

ดังนั้นการทำ Rating หรือ Ranking
ความพึงพอใจของผู้จ้างงาน ผู้รับบริการ หรือเพื่อน
ร่วมงานเป็นเรื่องใหญ่ ที่จะทำให้เรารู้ว่าคุณภาพ
ของเราอยู่ตรงไหน

4. ความจำกัดทางงบประมาณ

4.1 มหาวิทยาลัยในสังกัดของรัฐ แม้
เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ แต่รัฐบาลก็ช่วยไม่ได้มาก
จึงต้องพยายามหารายได้โดยการเปิดวิทยาเขต
โดยเปลี่ยนแนวคิดเป็นแข่งง่าย เรียนง่าย จบง่าย
ซึ่งขณะนี้มหาวิทยาลัยของญี่ปุ่นกำลังเป็นแบบนั้น
มหาวิทยาลัยของไทยควรจะเน้นคุณภาพ

4.2 มหาวิทยาลัยในกำกับ ในปี 2550
มีมหาวิทยาลัยออกนอกระบบ 7 แห่ง ก็ต้องปรับ
Position เพื่อให้อยู่รอด ซึ่งก็จะมากระทบกับ
มหาวิทยาลัยเอกชนแน่นอน

4.3 มหาวิทยาลัยเอกชนมีอยู่มากมาย
จึงควรทำวงจรรแห่งการเปลี่ยนแปลง มหาวิทยาลัย
ต้องทำ Monitoring ทุกหลักสูตร เพื่อจะได้รู้ว่า
majority ของเราอยู่ตรงไหน (ขาขึ้นหรือขาลง)
เพื่อเราจะได้แก้ไขโดยเอาเหตุปัจจัยในข้อ 2 มา
แก้ไขว่า เราจะคุมอย่างไร เนื่องจากมหาวิทยาลัย
หลายแห่ง เข้าง่ายจบง่าย

4.4 มหาวิทยาลัยนานาชาติ

หลักคิด

1. Positioning ของมหาวิทยาลัยจะเน้นกลุ่มสาขาไหน

ตัวอย่างเช่น มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เดิมเป็นวิทยาลัยเกษตรกรรมแม่โจ้ และชัดเจนว่าเป็นเรื่องของการเกษตรซึ่งเป็นเรื่องที่ดีที่สุด และได้กล่าวมาแล้วเกี่ยวกับทฤษฎี 3F คือ F1 Human Food, F2 Animal Feed, F3 Biofuels (ต่อไปนี้เป็นประเทศที่ร่ำรวยจะต้องเป็นประเทศที่กำหนดนโยบายทางการเกษตรให้ได้ดี) แต่แม่โจ้ก็ได้เปลี่ยนจากวิทยาลัยเกษตรกรรม มาเป็น สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ คำว่า สถาบันเทคโนโลยี หรือ Technological Institute จะมี Position อย่างหนึ่งซึ่งเขาเน้นเรื่องการเกษตร แต่อยากจะทำเปิดบริหารธุรกิจ / เศรษฐศาสตร์ ที่เกี่ยวกับทางด้าน การเกษตร ซึ่งก็จะโดดเด่นกว่าบริหารธุรกิจ หรือ เศรษฐศาสตร์ ในวิทยาลัยอื่นๆ ทั่วไป ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นครั้งที่ 3 ใช้ชื่อว่า “มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้”

2. ต้องประเมินบัณฑิต เพื่อนำมาปรับปรุงหลักสูตรทุกปี โดยทำ Market survey อย่างสม่ำเสมอ บางทีคณะวิชาควรตั้งคำถาม

1. ทำไมเลือกเรียนที่นี่
2. เพื่อนที่อยู่ใน TopTen ของโรงเรียนทำไมไม่เลือกที่นี่
3. ผู้ที่จบจากมหาวิทยาลัยที่นี่มีคนที่ใช้บริการผู้จ้างงาน และเพื่อนร่วมงานพอใจ และไม่พอใจในเรื่องอะไรบ้าง
4. ทำ Public Image ที่เกี่ยวกับหลักสูตร ว่าภาพกว้าง ๆ เขามองอย่างไร

จริง ๆ อะไรคือสิ่งที่ผู้เรียนเลือก

1. หลักสูตร

2. Brand name ในสาขานั้น ๆ สร้างอะไรขึ้นมาเป็นจุดเด่น

3. คุณภาพ คุณสมบัติของอาจารย์ อาจารย์ Caring กับนักเรียนหรือไม่

4. กระบวนการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เต็มที่หรือไม่ได้น้อยเพียงไร

5. กิจกรรม เน้นแนว กิจกรรมพัฒนานักศึกษา

6. ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ผู้บริหารต้องใจกล้าพอที่จะตัดสินใจในการพิจารณาว่า ปัจจัยอะไรที่ทำให้ภาพลักษณ์เป็นลบ ต้องรีบกำจัดออกไป เช่น ปัญหาทางกายภาพ ได้แก่ ขยะ ป้ายบอกทาง การสร้างภาพลักษณ์ต้องสร้างบนฐานความจริง **หลักสูตร** มหาวิทยาลัยจะเน้นกลุ่มไหน

- พิจารณาหลักสูตร ปรับปรุง
- รายงานความเคลื่อนไหว
- ควรมีผู้บริหารไปเยี่ยมพื้นที่ที่มหาวิทยาลัยตั้งอยู่เป็นประจำ ๆ

3. บริหารมืออาชีพ

- จัดระบบบริหารให้กะทัดรัด
- มีประสิทธิภาพ เชื่อมโยงจากระดับสำนักงาน คณบดี ไปยังคณะ สำนัก และศูนย์
- การบริหารองค์กร ต้องมีคณะกรรมการ 1 ชุด เพื่อแก้ปัญหาในด้านการบริหารองค์กร บริหารหลักสูตร มีกรรมการวิชาการ หรือ สภาวิชาการ ที่ผ่านอธิการบดีเป็นประธาน
- พัฒนาการ แผนต่าง ๆ ควรจะเริ่มจากแผนวิชาการ (Academic Plan) ก่อนแล้วจึงมา Psycical Plan แล้วดูของ H.R.Plan (Human Development Plan ตามด้วย Finan-

cial Plan) ซึ่งจะต้องมาถักทอรวมกันเพื่อขับเคลื่อนไปข้างหน้า

- นักศึกษาต้องเป็นศูนย์กลางในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจ ทั้งระบบคัดเลือกเข้า / เครือข่าย โดยมีความคิดว่า เด็กจีนที่จบมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ล้านคน เราจะทำเป็นโครงการพิเศษที่จะให้มาเรียนโดยทำหลักสูตรเป็นภาษาอังกฤษ (ตรงนี้น่าจะเป็นจุดเด่นของเรา)

- ระบบระเบียบที่แมนตรง
- ระบบการเรียนการสอน การวัดผล
การพัฒนา

4. อาจารย์ คือกุญแจสู่ความเป็นเลิศ

- จำนวนคุณวุฒิ คุณธรรม ของอาจารย์ (ชาวไทย ชาวต่างประเทศ)

- มาตรการที่ทำให้อาจารย์มีความสุข มีศักดิ์ศรี

สิ่งเหล่านี้ต้องอยู่ในสมการ ในการพัฒนาอาจารย์

5. นโยบายการหารายได้

ในการทำแผนพัฒนามหาวิทยาลัย ควรเชิญผู้แทนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปร่วมคิด

6. ค่าธรรมเนียมการศึกษา

- ถ้าเรามีคณะกรรมการวิชาการ ควรนำเอาค่าธรรมเนียมมาปรึกษากันบ่อย ๆ

- กำไรจากงานบริการวิชาการ / ทรัพย์สินทางปัญญา

- การลงทุน และการร่วมทุนประกอบธุรกิจ

ควรนำมาคิดในการผลิต Products หรือ Service ที่ทำเป็น Community ได้ ซื่อ-ขายได้ เมื่อได้เงินจะได้นำเงินมาจุนเจือทางด้านวิชาการ

7. ต้องทำให้มหาวิทยาลัยเป็นที่รู้จักและกล่าวขวัญ ในทางที่ดี

8. การประชาสัมพันธ์ ต้องเป็นแผนรุก และ Scope กว้าง

9. มหาวิทยาลัยต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนที่มหาวิทยาลัยตั้งอยู่

- ในพื้นที่ที่มหาวิทยาลัยตั้งอยู่อาจมีสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งตั้งอยู่ด้วย ควรนำมาเป็นพันธมิตรและช่วยเหลือสังคม โดยเฉพาะสิ่งแวดล้อม โดยให้พื้นที่ชุมชนที่มหาวิทยาลัยตั้งอยู่รู้สึกว่าเป็นที่พึ่งทางวิชาการและทางเทคนิค ซึ่งอาจจะต้องร่วมมือกับสำนักงานวิทยาศาสตร์ การแพทย์ของชุมชน (ต้องทำให้เป็นที่กล่าวขวัญ)

10. สื่อมวลชนระดับประเทศที่จะเข้าไปถึงได้อย่างไร

เรื่องสุดท้าย เรื่องขวัญของู้ทำงาน ขวัญ คือภาวะที่พร้อมจะทำงานผู้บริหาร ควรให้ความใส่ใจในทุกระดับ

- สร้างศรัทธาแก่ผู้ปฏิบัติทุกระดับ ต่อมหาวิทยาลัย ต่ออาชีพ ต่อวิชาชีพมีความผูกพันทางใจ

- ความสะอาด สิ่งแวดล้อม เชิดชูคุณธรรม ศีลธรรม

- เชิญพระภิกษุจีน ทางมหายานมาเทศน์ให้ฟัง

- ให้เกิดความรู้รักสามัคคี

ขั้นตอนแรก

- ให้รู้จักงาน ต้องรู้ภาระหน้าที่
- สร้างศรัทธาในงาน และต้องอาศัยความสามัคคี ร่วมกันทำงาน

1. ที่פקใหม่สำหรับเจ้าหน้าที่ / อาจารย์
2. หอพักชั่วคราว

3. เรื่องที่ทำงาน ต้องขยาย
ความสะดวกทั้งที่พักและที่ทำงาน รายได้
/ เงินเดือน / ต้องปรับเป็นระยะ ๆ
ส่งเสริมให้มีการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น
ทั้งในและต่างประเทศ
คนดีต้องได้รับการยกย่อง คนทำผิดต้อง
ถูกลงโทษให้ชัดเจน

สรุป

- การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเร็วมาก อยากร
จะฝากพวกเราให้ใคร่ครวญว่ามีสิ่งใดบ้างที่กระทบ
กับมหาวิทยาลัย
- สิ่งที่ยั่งยืนจะสามารถรับการเปลี่ยนแปลง
ได้คือ อุดมการณ์ อุดมการณ์ของมหาวิทยาลัย

ต้องใช้ความเมตตา และยึดเอาประโยชน์ของส่วน
รวมเป็นหลัก เป็นอุดมการณ์ที่ดี ที่ควรนำมาพูด
บ่อย ๆ

- วิธีการทำงาน วิธีคิด การกำหนด
นโยบาย การกำหนดแนวปฏิบัติ ต้องปรับเปลี่ยนไป
เรื่อย ๆ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทั้งภายใน
และภายนอกมหาวิทยาลัย โดยต้องมีเป้าหมาย
ชัดเจนในการพัฒนาว่าในแต่ละ 5 ปี วามหาวิทยาลัย
จะเดินทางไปทางไหน

ในวันนี้ต้องการชี้แจงให้ทราบถึงความ
เป็นมา ถึง Total Concept และสิ่งที่มองไปข้างหน้า
โดยขอให้ยึดอุดมการณ์ไว้ให้ดี ใช้คาถา รู้ รัก สามัคคี
มาเป็นตัวนำ พยายามสร้างความฝัน และเดินไป
ให้ถึง